

Rotløs

mot et rotfeste; inkludering og integrering gjennom bolig- og nabolagsbygging, en alternativ byutvikling for Kristiansund.

Diplomoppgave 2023

Magnus Aga Gjesdal • Nora Forsbak Håskjold

APP

Sverre Sondresen

DAV

Hedvig Skjerdingsstad

Innhold:

4	Introduksjon
6	Rotløs - Bakgrunn
8	Mot et rotfeste - Program
9	Kristiansund - sted
11	<i>Tidslinje</i>
12	<i>Refleksjoner</i>
16	Bibliografi
17	<i>Cv</i>
19	<i>Felles portfolio</i>

Introduksjon

Rotløs, mot et rotfeste snakker om en overgang, det å danne knutepunkter i livet og muligheten til å høre hjemme flere steder. Med utgangspunkt i flyktningers erfaringer med å bosette seg i Norge, ønsker vi å foreslå et alternativt boligsosialt prosjekt rundt integrering, inkludering og kostnadsreduserende boligmuligheter.

Vårt diplomprosjekt tar for seg selvbyggerboliger for flyktninger i Kristiansund, der vi foreslår å opprette en boligstiftelse for å skape et bofelleskap med høy grad av brukermedvirkning. Vi ønsker å diskutere temaet som en pågående prosess, der Kristiansund blir grobunn for en situasjonsstudie. Oppgaven består av tre hovedelementer, en boligstruktur plassert på et gammelt industriområde i Nordsundet, et tidsskrift for å drøfte prosjektets forløp og framtid, og en håndbok som en håndsuttrekkelse og invitasjon til kommunen.

Med dette ønsker vi å invitere til en samtale rundt selvbygging og muligheten til å bygge seg inn i et samfunn. Hensikten med dette er en refleksjon rundt hvilke forutsetninger enkelte mennesker har for å påvirke egen bosituasjon.

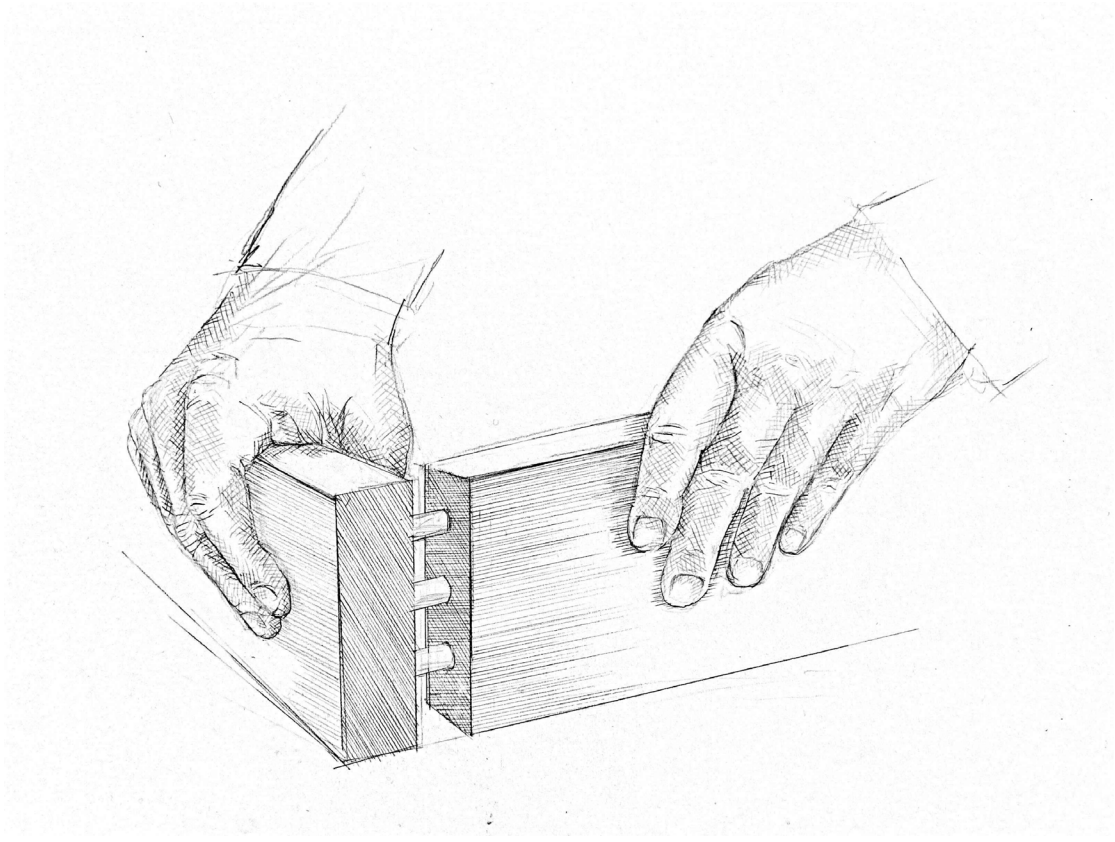

Rotløs – Bakgrunn

Det å føle på tilhørighet, eierskap og mestring knyttet til hjemmet er grunnleggende for å kunne ta del i et samfunn. Norge er et land med en sterk eier-linje, som har vært en viktig del av velferds-idealet. Som følge av et uregulert boligmarked, er likevel boligen en av de viktigste grunnene til økt ulikhet. Å skape et hjem i et fremmed land, der språk og kultur er ukjent, er en ytterligere utfordring. Dette i tillegg til konflikterende følelser rundt identitet og tilhørighet.

Oppgaven fokuserer på mennesker med flyktningbakgrunn, fordi vi mener det er helt grunnleggende å møte utfordringene til de i samfunnet som står ovenfor flere utfordringer. Vi ønsker å diskutere integrering som en ressurs, der flyktninger har mulighet til å være selvbyggere av et større fellesskap og der det er rom for å ta i bruk egne unike erfaringer.

Potensialet i gode bolig- og integreringsinitiativ ligger i et langsiktig tverrfaglig samarbeid. Likevel blir alternative boligløsninger sjeldent kopiert, som følge av en gjennomsyrende sektortenkning i de kommunale instansene. Ved å grave opp dagens boligsystem ved dens røtter, ønsker vi dermed å tenke nytt om hvordan vi bor og bygger. Dette med et fokus på å skape et fellesskap og et rotfeste.

Mot et rotfeste – Program

Bofelleskapet i Nordsundet er allmenboliger som utforsker alternative boligsosiale løsninger med et spesielt blikk på integreringstiltak. Boligstiftelsen introduseres som et verktøy for tverrfaglig samarbeid og beboerpåvirkning. Her vil kommunen få en spesiell plass som tomteeier og samarbeidspart.

Vi foreslår et langtidsleie-format, og en sammensetning som har en likevekt av $\frac{1}{4}$ av flyktninger, studenter og eldre, der den siste delen er åpen. Bofellesskapet er organisert slik at når du signerer en leiekontrakt, får du en meny med ulike oppgaver du kan bidra med. Med dette ønsker vi å løfte fram en utvidet holdning rundt eierskap, ved å bygge opp en følelse av tilhørighet og ansvar.

Vedlikeholdsarbeidet i og rundt bofellesskapet, er på den måten et essensielt tiltak som handler både om en sosial og en materiell bærekraft. Selvbyggeren i denne sammenhengen er en person som bygger seg inn i et fellesskap og kan inkludere et større omfang av mennesker med ulike forutsetninger. Dette handler videre om å snu rollene, fra å være mottaker av et støtteapparat til å være pådriver for et nettverk og det å ha påvirkning på egen bolig.

Kristiansund – *sted*

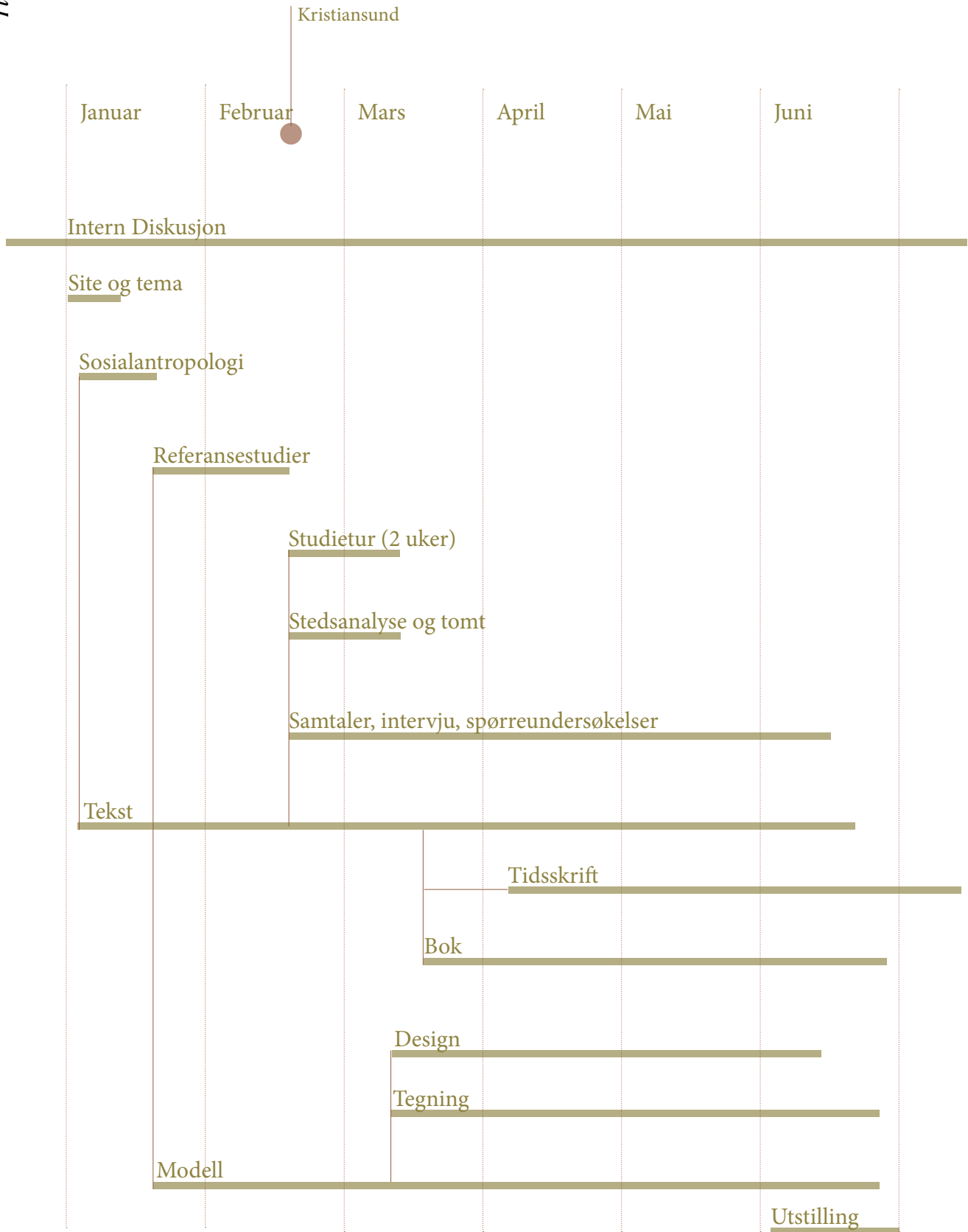
Kristiansund har mye potensiale som en mellomstor kommune med mye lokalt engasement. Den idylliske naturen av flere øyer sentrert rundt et sjøbasseng, har skapt tette lokalmiljø på sine respektive øysamfunn. Kommunen har tidligere vært engasjert i å etablere alternative boligløsninger for flyktninger, men står fremdeles ovenfor utfordringer i et økende behov.

I 2014 inngikk NTNU Samfunnsforskning og Kristiansund kommune, med støtte fra Husbanken, i et samarbeid med fokus på boligen som integreringsarena for flyktninger. Kommunen ønsket da å endre på sin praksis der flyktninger automatisk tildeles kommunale boliger ved bosetting. Med dette ville de at integrering og inkludering skulle være et samarbeidsprosjekt mellom flyktning og lokalsamfunn.

I ettertid av rapporten har det ikke skjedd stort. Flykningstjenesten som ble etablert i forbindelse med flykningkrisen i Syria, ble lagt ned i 2020.

Vi ønsker å rette kommunens fokus til et tverrfaglig samarbeid rundt bosetting og integrering. Våre studier viser hvordan byen kan fungere som en grobunn for et alternatativt boligsosialt pilotprosjekt.

Intern Diskusjon

Vi starter med arbeidstittelen Rotløs. En måte å mentalisere et bilde på en prosess og en situasjon uten stabilitet eller tilhørighet. Med dette begynner vi tidlig å diskutere hvilke aspekter prosjektet skal inneholde, for å sette noen mål og et rammeverk for oss selv. Dette utvikler seg til en fortløpende diskusjon som følger oss hele veien. Både oss imellom og med de vi møter på vår vei.

Site og tema

Temaet for prosjektet: selvbyggerboliger for flyktninger, legger noen føringer på valg av site. Vi kommer over en studie gjort i Kristiansund, "Boligen som integreringsarena for flyktninger[...]" Vi ønsker å følge opp denne rapporten. Hva har blitt gjort siden 2015?

Sosialantropologi

Essayene blir et viktig utgangspunkt for refleksjon. Her utnytter vi muligheten til å drøfte betydningen av hjemmefølelse og hva selvbyggerbegrepet innebærer i en utvidet betydning, noe mer enn å holde en hammer i hånda.

Gjennom tekst har vi mulighet til å dra inn flere diskusjoner og aspekter i oppgaven. Vi fortsetter å skrive...

Referansestudier

Vi varmer opp til studieturen og ser til referanseprosjekter. Dette samles i et hefte. Vi ser til Svartlamoen boligstiftelse i Trondheim. Etableringen av en boligstiftelse utvikles til et sentralt fundament i prosjektet. Vi formulerer og omformulerer. Hvilke muligheter finnes for ikke-kommersiell boligbygging i dag?

Selvbyggerprosjektene i Meland kommune er et spesielt viktig utgangspunkt for vårt program. Hvorfor blir ikke slike prosjekt kopiert i andre kommuner, når de viser til så positive ringvirkninger? Hva kan vi ta med oss i prosjektet vårt? Hvordan kan vi inkludere flere inn i selvbyggeraspektet?

Studietur (2 uker)

I en varebil kjører vi opp til Kristiansund med et diskusjonsbord for å invitere til samtale. Vi møter Rim, Zamda, Muhoza, Muhammed. Geir, Randi og Lille. Spiser mat fra Kongo. Tegner og bygger modeller med Tømrerlinja på Kristiansund VGS. Vi snakker om hjemmet. Om byen og om det å integrere seg i det norske samfunnet

Kristiansund

Holdepunkt

Vi prøver å komme i kontakt med kommunen både før, under og etter studietur. Den dårlige responsen blir utgangspunktet for et mer målrettet fokus på å hvordan å invitere kommunen inn i prosjektet og å oppmuntre til samarbeid. Hvordan kan vi jobbe imot silokammertenkning?

Stedsanalyse og tomt

Vi ser for oss en hovedtomt med flere satellitter, som videre kan gro utover Kristiansund. Den Gamle Bohustomta i Nordsundet ved Goma, ligger sentralt med direkte kobling til sentrum via sundbåt. Det fofallene industriområdet, rett ved sjøkanten, blir tomta for vår situasjonsstudie. Vi diskuterer eierskap. Hvordan kan beboerne få eierskapsfølelse uten å eie boligen sin?

Prosjektet vokser. På vei mot et rotfeste.

Tidsskrift

Etter flere gode samtaler og intervjuer med fagpersoner og relevante ildsjeler, vil vi finne et format som kan ramme inn mye og ulik informasjon. Tidsskriftet skal være et levende dokument og et verktøy for å drøfte ideer, tanker og spekulasjoner rundt prosjektets fortid og framtid.

Bok

Vi samler prosjektet inn i en manual. Håndboka er en invitasjon til kommunen. Den gir et overblikk av funksjonene i et selvbygger-bofellesskap og hvorfor det er behov for et alternativt sosialt boligprosjekt som sentrerer seg rundt integrering og inkludering. Dette vil gjennomgås fra ulike nivåer kategorisert etter sentrale ledd i en byggeprosess.

Modell og tegning

Designet vokser med modellen og tegningene. Vi skisser i situasjonsplanen. Det blir tidlig viktig å definere rollen til arkitekten. Hvor mye er selvbygget? Hvor mye er selvbestemt? I modellen kan vi teste ut prinsipper, som standardisert stenderverk i store konstruksjoner. Vedlikehold av strukturen skal være enkel. Vi gjør fargetester med pigmenter og linolje for å representere paletten i Kristiansund. Vi diskuterer grad av fellesskap og privatliv,

Utstilling

Det å bruke utstillingen som en måte å teste noen prinsipper i designet. Det er en mulighet for oss å være litt selvbyggere på slutten av et hektisk semester. La prosjektet lande, men ikke slutte diskusjonen. Det slutter ikke her.

180 NYE FLYKTNINGER SKAL BOSETTES I KRISTIANSUND I 2023

AKTUELT INTEGRASJON

Behovet for anskaffelse av gode bolig- og integrerings-løsninger for flyktninger øker

Med bakgrunn i krigen i Ukraina ber Kristiansund vedtak å boette 165 flyktninger i 2023 og ved utgangen av året var 158 av disse bosatt. Det samlede behovet for bosetting er ventet å være høyt også i 2023. Kommunen regner med å måtte boette opp til 180 flyktninger.

Kommunen spiller en nøkkrolle i Norges håndtering av det store antallet flyktninger vi forventer vil komme fra Ukraina framover. Skal vi lykkes, er raske bosettingstiltak avgjørende, sier IMDs leder Libe Kieber-Mahn.

Okt antall ser ut til å være

Kristiansund vedtok å boette 165 flyktninger i 2022 og ved utgangen av året var 158 av disse bosatt. Det samlede behovet for bosetting er ventet å være høyt også i 2023. Kommunen regner med å måtte boette opp til 180 flyktninger.

Tall fra IMD viser at innvandrere (inkl. flyktninger) utgjorde 11% av befolkningen ved utgangen av 2022, som på nasjonalt basis ligger på 14%. Overordnet kan man se at hver fjerde innvander i Kristiansund kom til kommunen som flyktning. For størstom flyktingstammen fra Ukraina, utgjør flyktingene og deres familier innvandrere 3,1 % av byens innbyggere.

Det er viktig at kommunene legger planer og trykkes opp eget tjenestetilbud for å kunne ta imot flere flyktninger fra Ukraina og andre land framover, sier Kieber-Mahn.

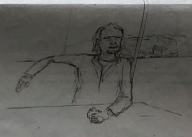
AKTUELT INTEGRASJON

Legger mer press på instanser i kommunen

Tidligere ansvar i flyktningstjenesten i Kristiansund Kommune, Gøte Oped Nævi, ser at behovet for oppfølging med en økt innsett fra kommunen, er en nødvendighet med det økte behovet.

« Dette arbeidet må i stor grad følges opp av de instanser i kommunen som har fått definert sine oppgaver på dette feltet. Her må også lokalansvar, frivillighet og lokalt næringsliv rykkes inn.

Det økte behovet innebærer å framkaffe kompetanse hos administrerende utvalgte, sikre helsehjelpstjenester, gjennomføre oppfølging, sikre helsehjelpstjenester og utvikle gode innbyggingsprogrammer.

AKTUELT INTEGRASJON

Det å skape et hjem i et fremmed land, der språk og kultur er ukjent, er en utfordring. Med et presset boligmarked, er det spesielt utfordrende for mennesker i vanskelige økonomiske situasjoner.

Dette henger sammen med utfordringer som det å lære seg språk og skaffe seg en fulltidsjobb, som videre gir mulighet til boliglån. Dette kommer i tillegg til usikkerhet eller manglende kunnskap om systemene rundt bolig i Norge blant flyktninger, i tillegg til diskriminering i det private boligmarkedet.

Likeval handler ikke nødvendigvis det å etablere et hjem nødvendigvis kun om økonomi, eller boligen i seg selv, men det å føle på tilhørighet, eierskap og mestring. Vi har snakket med en rekke flyktninger i Kristiansund om deres situasjon.

”Jeg finner mange utfordringer som språk og kultur. Det er vanskelig å bli integrert i samfunnet”

Språk er en stor utfordring

På norsk-kafe møter vi ulike mennesker som har bodd i Norge i alt fra tre måneder opptil ti år. Zamda, Muhoza, Paula og Mohammed er enige om at det er utfordrende å lære seg norsk utenom språkopplæringen, ettersom man ikke møter så mange nordmenn til daglig. De som har jobb, jobber enten med andre utlendinger eller alene.

Mangel på norskkunnskaper har for flere av dem gitt konsekvenser og gjør det vanskeligere å få seg en jobb og videre bygge opp nok kapital til bolig.

Paula ønsker å jobbe i eldreomsorgen, og selv om hun har godkjent kompetanse, får hun ikke jobb fordi hun ikke har godkjent norskopplæring.

Aiman og kona har vært i Norge i fem mnd. og ønsker å jobbe som sykepleier, men må fullføre norsk B3 først. Han forklarer at det å skrive og lese er mye enklere enn å svare på og forstå spørsmål. Han pleier å ta med seg barna sine på ”norskprat”, etter at de har vært å spilt sjakk. De lærer norsk veldig raskt, forteller han.

Ensomhet og utfordringer med å etablere et nettverk

Noe føler seg ensomme og savner familien som ikke bor i Norge. De fleste er enige om at det er utfordringer i å holde et nettverk her, men ønsker et trygt sted å bo med familie, med et godt nærmiljø.

Muhammed er nå student i Norge og har ikke besøkt familien i Sudan siden han kom hit. Han forteller at det har vært vanskelig å danne et nettverk i Norge som enslig flyktning. Han opplever å ha vært mye alene her og synes det er en utfordring å oppsøke andre uten å ha barn.

- Det å ha barn gjør at det er lettere å oppsøke felles aktiviteter der andre familier deltar. Han håper på å etter hvert etablere en familie her.

Zamda fra Kongo har bodd i Norge i rundt fire år. Nå bor også deler av hennes familie her. Hun har flere barn og enda flere barnebarn som ofte kommer på besøk. Hjemmet fir henne er et sted der familie og venner samles, ofte rundt mat.

Muhoza og Zamda er enige om at det er vanskelig å komme i kontakt med Nordmenn.

Zamdas venn forteller i tillegg at han har hatt store utfordringer med å få seg jobb, mye fordi han ikke har et nettverk her i Norge. Selv om han snakker tilstrekkelig norsk har han ikke kommet gjennom med en rekke jobbsøknader.

Referanseprosjekter

- Sjølbyggjarprosjektet for Ungdom i Meland Kommune
- Svartlamoen boligstiftelse
- Helen & Hard: Vindmøllebakken, Stavanger
- Arkitekter Uden Grænser: Udenfor, småhus for hjemløse ungdom, Aarhus, Danmark
- Elemental: skalkonstruksjonsbydel for arbeidere, Villa Verde, Chile

Tekster

- Røe, Melina (2015): Boligen som integreringsarena for flyktninger: Kristiansunds vei mot en helhetlig praksis. NTNU, Trondheim
- Bosetting av flyktninger i Kristiansund (2023), rapport fra NAV/ Flyktningtjenesten, Kristiansund Kommune
- Benson, Michaela, Hamiduddin, Iqbal (2017): Self-Built Homes: Social Discourse, Experiences and directions, UCL Press, London
- Frank Båtbukt (2016): Selvbygger i by. ARKITEKTUR-OG DESIGNHØYSKOLEN I OSLO, MASTEROPPGAVE I URBANISME

Sentrale referanser i Essay:

- Among Young Refugees in Norway, Springer Nature Switzerland Pdf:<https://doi.org/10.1007/s42087-018-0052-4>
- Tim Ingold (2013). Making. Routledge, New York.
- Bogstad, Inga red. (2021): Å HØRE HJEMME I VERDEN: introduksjon til pedagogisk hjemmstedsfilosofi. Scandinavian Academic Press c/o Spartacus Forlag AS, Oslo
- Kohut, Nadya (2018): Perception of home among refugees and integration process, NMBU, Ås
- Schuff, Hildegunn Marie Tønnessen (2018): Navigating Cultures: Narratives of Becoming Among Young Refugees in Norway, Springer Nature Switzerland Pdf: <https://doi.org/10.1007/s42087-018-0052-4>

Magnus Aga Gjesdal

Studier

2018-2023

Bergen Arkitekthøgskole

- Master i Arkitektur

2017-2018

Skap Kreative Folkehøgskole

- Arkitekturlinje

Arbeid og annet

2020

Vøling av Grindabygg

- Tømrer

2018

Arkitekter uten grenser

- Sommerjobb, bygging av moduler for Byg Udenfor

2018-19

Olaviken Alderspsykiatriske sykehus

- Driftsansvarlig sommer

Nora Forsbak Håskjold

Studier

2018-2023

Bergen Arkitekthøyskole (BAS)

- Master i Arkitektur

2017-2018

Rijksuniversiteit Groningen, Nederland:

- Utveksling

2014-2017

NTNU, Trondheim:

- Årsstudium i Fransk språk og kultur • Bachelor i Kunsthistorie

Arbeid og annet

2017-2020

Subjekt:

- Kunstanmelder

2014-2017

International Student Festival in Trondheim (ISFiT):

- Kunstsjef

2013-2022

Sesongarbeid:

- Vaktmester i Vestlia Borettslag • Anleggsgartner for A4 Anlegg • Anleggsgartner for BL Utomhus

Complex Context 2022

Hva vil du at dette skal bli?

Norheimsund, Hardanger

MA 3rd semester. Teachers: Andre Fontes, Tom Chamberlain, Hedvig Kjerdingstad (dav).

WHAT DO YOU WANT IT TO BECOME?

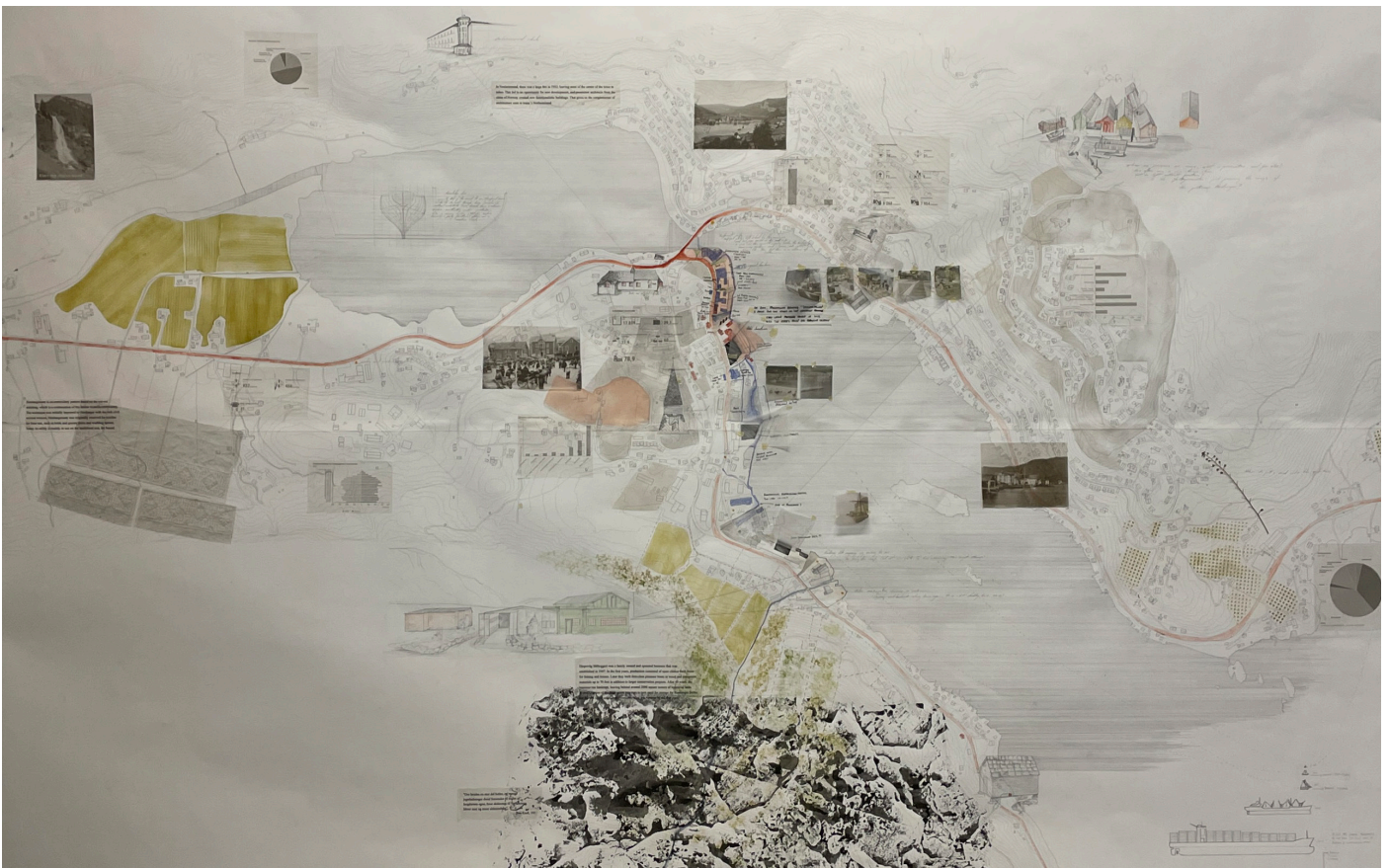
Our project aims to activate an old shipyard, only used for storage today. There has been several functions of this building throughout the years, like butchery, shipbuilding and finally a slate company.

It is placed in the outskirts of Norheimsund, towards the fjord. We suggest that the promenade that today stops by the Hardanger Fartøyvernssenter should be prolonged through our site.

We are opening the ports, and giving new spaces within. Hanging or being supported by the old structure. The main caretakers of this building should be youth, that will finally decide what this building should become. We also suggest a permanent workshop space, where there should be artists or craftsmen/women on a year around basis. The mapping of Norheimsund was a great tool to gather information and thoughts. Layer by layer, we filled out a large-scale map, that followed us throughout the project and was a great way of storing data and knowledge to be accessible in a legible way.

From the large-scale mapping we entered the site with the same analytical tools, looking at the site as some sort of patchwork. Our process has in many ways been focused on collecting fragments and finding new ways for putting them together.

This is reflected in the philosophy of the project, that is about subtracting, adding and reusing, leaving pieces and elements on the promenade and through the site.

Model Photo: looking inside the old Slate storage, Model 1:75

Future Soft House 2022: *The Uncertain Curtain*

MA 2. semester. Teachers: Charlotte Eckrath, Phil Watson, David Rios (dav).

Future Soft House was a challenging course questioning conventional architecture in its very nature. The speculative aspect of the course gave insight in exploring the narrative surrounding the project. Looking into processes of existing natural forces, we were exploring ways of interpreting and inventing future technologies, leaving open whatever they might be for and for whatever future in time and space they might function.

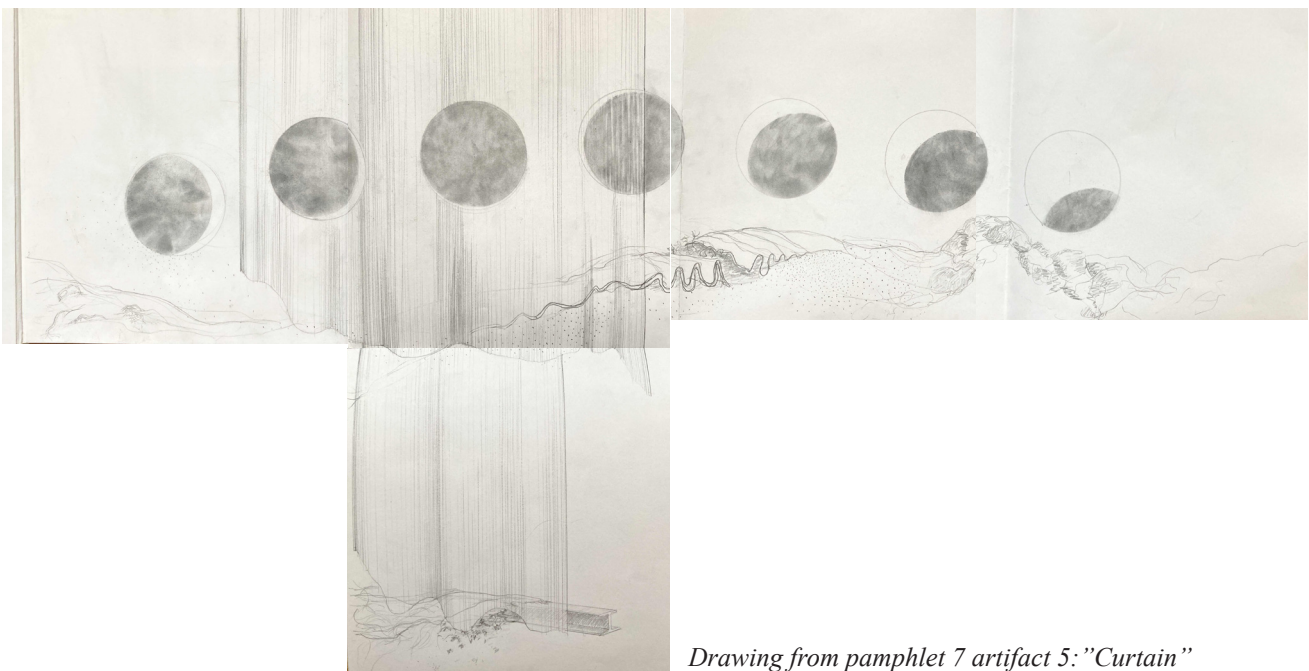
"The Uncertain Curtain" is a research pursuing the traits of mycelium. It is a landscape to interpret the future soft house of a biological polymer and natural balance restorer. A collection of 6 artifacts are represented in the exhibition, and are a result of a longer research/testing phase of growing mycel from spores. The artifacts are showing a variety of traits and possibilities, leaving us questioning who was in control of the exhibited shape, us or the mycel?

By questioning the architect of said artifacts, we take a closer look. The technologies within them are without scale. Down to the smallest cell and up to the terra. These artifacts can alter and decompose the most incredible things.

The technologies and future soft house are described through the proto-pamphlet, where the artifacts are explained with text, research details and drawings.

The artifacts speculate a broad spectre. The curtain holds a collection of our memory of finding possibilities of mycel through different artifacts and lab tests. The curtain is an object and a movement, a duality between something static and alive.

The future soft house has the abilities to move, grow, decompose, shrink and enlarge [adapting to the environment] What is possible in terms of biological development? Finding a new polymer to bind our future. Working on the dark side of the moon, 14 days of darkness. Creating a curtain over the moonscape. Under the process of binding moon rocks and metals, a habitat emerges. Curtain metal decomposition and cheese rind technology for photosynthetic purposes. Open and closed during a 24-hour timespan. Digital sticky surface decomposition of metals and plastics. Feeding moisture from the overhanging Fog.

Drawing from pamphlet 7 artifact 5: "Curtain"

Photo: "Uncertain Curtain", presented in the course exhibition, may 2022.

Klimakammer 2020:

Khronegården, Bergen

2nd year. Student Built Project: Teachers: Espen Folgerø, Nikolina Søgne (assistant teacher)

Egget is a stay over cabin for families with children. The municipality is the initial client for the Klimakammer project 2020 in Bergen, situated in the popular bathing and hike area Khronegården in Fyllingsdalen, Bergen. The building is now lent out for free by Bergen municipality, with a full request list of visitors.

Entering the building could feel like being somewhere 'different' reinforced by how sound, light and touch is experienced.

The planning and construction was a student based operation, dealing with everything from preparing the ground, gathering funding and equipment to raising a fully insulated round-shaped building. It is placed on a rocky ground rising 3,5 meters up in between the tree crowns.

Egget

The bearing construction is made of laminated wood-beams. Placed in the top of the construction is a circular window allowing light to flow in. A second window is placed vertically towards the water, functioning as a secondary fire escape. The interior walls are of natural clay, complimented with a simple furnishing made with locally sourced ash. For the outer cladding, we have used carbon threaded shingles of norwegian pine.

Photo: Overnattingshytta Egget i Khronegården . august 2020.